

FOGARASI ATTILA

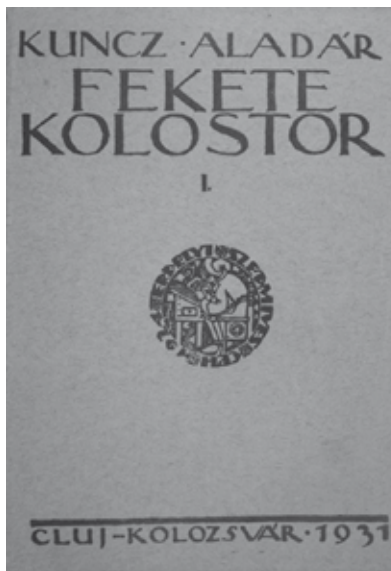
„Vegyük birtokba saját kincseinket!”

A Kuncz Aladár-émlékkonferencia margójára

Az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Művészeti Akadémia által rendezett Kuncz Aladár-konferencián szó esett a Trianon utáni közösségsszervező tevékenységéről, regényeiről és műveinek recepciójáról is.

Filep Tamás Gusztáv, Kuncz Aladár Öszeggyűjtött Munkáinak sorozatszerkesztője arra mutatott rá: a magyar irodalomtörténetnek bőven van még adóssága a Kuncz-életmű kutatásában, ezért nagy erővel folytatják a már megkezdett hézagpótló irodalomtörténeti munkájukat. Kiváltképp az író első világháború során kettétört alkotótevékenységének tudományos igényű finomhangolására, sokszínű egyéniségének mélylélektani elemzésére vállalkoznak. Az egész napos rendezvény körbejárta Kuncz életének főbb állomásait, kapcsolatrendszerét, írásait, pontosította, miben áll munkájának valódi jelentősége, mindezek fényében pedig arra kereste a választ, vajon a *Fekete kolostor* című regény szerzőjének van-e helye a Parnasszuson. Boka László, az OSZK tudományos igazgatója, aki egyben szintén sorozatszerkesztő, hangsúlyozta: a konferencia mottójául szolgáló Kuncz Aladár emlékének szentelt Reményik Sándor-verssor, elsősorban az író „alkotólényének emberfeletti mentő munkájára utal”. A „jó diplomatára”, a „világfi-ra”, a „jó helyzetfelismerő realpolitikusra” – a „literary gentleman-re”, akinek elvitathatatlan érdemei vannak az első világháború utáni erdélyi magyar irodalom újrarendezésében és megszervezésében. Ő volt ugyanis a romániai magyar irodalom első kánonképzője, „aki kanonizációjával a szétszórt erdélyi világot kívánta újraegyesíteni” – fejtette ki előadásában Boka László.

Mindketten elmondták, hogy a nemzet-karakterológia formálását szívében viselő, szintetizáló igényű, komparatív szemléletmóddal bíró Kuncz lélekformálását az Eötvös Collegium és szellemi mentora, Riedl Frigyes alapozta meg. Európai levegőt a tantermekbe ő engedett, a befogadás lélektanát ő honosította meg a fiatal írónál, ami lehetővé tette a nagy átéléssel

Noirmoutier vára, a fekete kolostor

végzett, emberközpontú, többfrontos irodalmi tevékenységet. Kuncz, „francia-elköteleződését” soha nem engedte el – Trianon után sem. A bergsoni filozófia lelkes híve kizárólag francia nyelvű munkákat fordított.

Az egyes szekciókat lezáró viták végső konklúziója egyetértésben született: Kuncz alapvetően filológus, kritikus és szerkesztő (Ellenzék, Erdélyi Helikon), irodalomtörténész, műfordító és kánonteremtő (és mint ilyen, mindenképpen figyele mreméltó), de mindennekelőtt a transzilvanizmus, az erdélyiség szívós „nagykövete”. A szépprózának ugyanakkor nem volt eklatáns képviselője. Egyedül a francia internálásáról szóló *Fekete kolostor* című regénye pályázhatna a titulusra – amit méltott Babits és Kosztolányi, a nagyközönség körében is sikert aratott –, végül azonban nem tudta kivívni magának ezt a rangot. A Nyugat szürke eminenciásának másik művét (*Felleg a város felett*) Láng Gusztáv irodalomkritikus „az erdélyi próza egyik legrosszabb regényének” nevezte. Az egyetlen, amiért érdeklődésre tarthat számot a mai napig, az az értékmérés. Ugyanakkor Boka László és Filep Tamás Gusztáv többször is hangsúlyozta: a világháború után erősen cenzúrázott mű részleteinek felkutatása

pozitív irányba mozdíthatja annak megítélését. A polémiát gazdagította volna Pomogáts Béla irodalomtörténész előadása, aki sajnos egészségi állapota miatt nem lehetett jelen.

A „vegyük birtokba saját kincseinket” záróakkordként elhangzó mottó szépen keretbe foglalta a konferencia célját. A kerekasztal-beszélgetés során előjöttek a jövőben esedékes feladatok, s amelyet Filep Tamás Gusztáv közölt a publikummal: Kuncz Aladár kanonizációs kritériumainak felülvizsgálata. További szöveggondozás, levelezéseinek véglegesítése, kisebb tanulmányainak sajtó alá rendezése, az életműsorozat hét kötetű való bővítése, melynek következő darabja az ötödik kötet. Ennek összeállítására jelenleg is zajlik és Kuncz összes irodalommal, művészetekkel kapcsolatos kritikáit, portréit, tanulmányait, esszéit, recenzióit tartalmazza majd (ebben továbbra is partner a Kriterion Kiadó). Mindezekelőtt azonban a kolozsvári Jancsó-hagyaték teljes feltárása a cél, ez ugyanis a Kuncz Aladár életére vonatkozó fő forráslelőhely. A távlati tervek kapcsán megfogalmazódott a Fekete kolostor szerepének tónusosabbá tétele, akár egy, a mű alapján készült film megrendezésének előkészítése. ♣